

NESTOVENSKI

vestnik

Letnik XXX.

Celovec, petek, 24. januar 1975

Štev. 4 (1694)

Grozljiva podoba Koroške 1975:

Nacistična preteklost najboljša priporočilo za politične funkcionarje

Nezaslišane izjave deželnega glavarja Wagnerja in licemerski „zagovor“ kanclerja Kreiskega

● Pri deželnozbornih volitvah nas ne bodo mogli več pobiti s kakšnim nacionalnim geslom kakor pri občinskih volitvah. V resnici vendar pri nas tudi Kameradschaftsbund in Heimatdienst vodijo ljudje, ki so nam blizu. Menim, da je SPÖ v manjšinskem vprašanju dovolj kaznovana.

● Mislim, da uživam določeno spoštovanje tudi v nacionalnih krogih. Sicer nisem bil učenec Napole (Napola je bila šola za nacistične funkcionarje — op. ured.), ampak vsekakor Hitlerjev mladinec na visoki stopnji (hochgradiger Hitlerjunge).

● Nekega dne bo državna pogodba morala biti izpolnjena, toda jaz bom kot deželni glava dopustil samo takšne stvari, ki bodo tukaj sprejemljive.

Teh nezaslišanih izjav ni podal kakšen zakrknjen nacist, ki še vedno sanja o tisočletnem rajhu. Podal jih je koroški deželni glavar Leopold Wagner; podal jih je na začetku jubilejnega leta, v katerem bomo obhajali tridesetletnico poraza nacifašizma in dvajsetletnico podpisa avstrijske državne pogodbe. Zato pa so te izjave toliko bolj neodgovorne ter prikazujejo današnjo Koroško v naravnost grozljivi podobi: zaradi nenehnega kapituliranja odgovornih dejavnikov pred nacionalističnimi in neonacističnimi silami je politično ozračje v deželi že tako zastrupljeno, da vodilni politični krogi najboljša priporočilo in zagotovilo za uspešen razvoj očitno vidijo v tem, da se ponajbolj z nacistično preteklostjo, da poudarjajo svoje duhovno sorodstvo z najhujšimi nacionalističnimi organizacijami in da se zaklinjajo, da ne bodo dovolili nobenega izvajanja določil državne pogodbe, ki ne bi bilo sprejemljivo za te kroge.

Koroškim Slovincem v zadnjem času zelo radi očitaajo, da spodkopavamo ugled Avstrije v svetu; da blatimo državo, ki nam daje vse in še mnogo več; da nismo lojalni državljanji, ker iščemo podporo v našem boju pri matičnem narodu in celo pri mednarodnih forumih itd. Taki očitki in žaljiva podtikavanja prihajajo iz nacionalističnih krogov, prihajajo pa tudi s strani visokih in najvišjih predstavnikov v deželi in državi. Jugoslaviji pa očitaajo, da se vmešava v notranje zadeve, ko kot sopodpisnica državne pogodbe povsem legitimno opozarja na neizpolnjena določila te pogodbe.

Toda ali ni tako ravnanje naravnost klasičen primer dvoletne morale? Zlasti ko najvišji predstavnik dežele potrjuje tesno povezanost med uradno politiko ter organizacijami, ki bi jih po državni pogodbi morali že davno prepovedati; ko se najvišji predstavnik dežele po-

naša z nacistično preteklostjo, da bi se tako prikupil nacionalističnim silam; ko najvišji predstavnik dežele zagotavlja, da bo dovolil samo takšno izvajanje državne pogodbe, ki bo „sprejemljivo“ za tiste kroge, ki so že doslej uspeli preprečiti vsakršno pravično rešitev manjšinskih vprašanj.

Ta dejstva pač bolj kot vse drugo potrjujejo pravilnost in upravičenost opozoril na nezadovoljivo stanje in na nevarni razvoj v Avstriji. Ravno ta dejstva pa tudi ka-

žejo, kdo v resnici škoduje ugledu Avstrije v svetu. Gotovo ne manjšina, ki terja svoje zakonite pravice, pač pa tisti, ki nosijo odgovornost za to, da se v tej državi lahko svobodno udeležujejo novi in stari nacisti ter postaja nacistična preteklost že naravnost priporočilo za politično kariero; in gotovo tudi ne Jugoslavija, ki opozarja na neizpolnjene pogodbe, pač pa tisti, ki nosijo odgovornost za to, da te pogodbe še vedno niso izpolnjene.

Menimo, da bi se ob teh dejstvih moral zamisliti tudi zvezni kancler dr. Kreisly. Povsem zgrešen je namreč njegov licemerski „zagovor“ Wagnerja, češ da bi morali končno nehati z očitki zaradi političnih stališč pred več kot 30 leti. Kdo pa je Wagnerju očital njegovo politično preteklost (ki je razen njegovega najozjega kroga verjetno sploh nihče ni poznal)? Za stranko kot celoto in za njeno vodstvo še posebej je vsekakor slabo spričevalo, če ne čuti potrebe in ne najde moči, da bi zavzela jasno stališče v zadevi, ki težko bremeni njen ugled, hkrati pa pomeni neodgovorno izzivanje široke demokratične javnosti.

Ameriški voditelji obsojeni

„Sodišče Rusell II. obsoja ameriškega predsednika Nixona in Forda ter ministre Združenih držav Amerike, predvsem pa zunanjega ministra Kissingerja, katerih odgovornost za fašistični državni udar v Čilu je bila neizpodbitno dokazana tudi na podlagi gradiva, ki je bilo objavljeno v ZDA.“

Tako piše v uvodnem poglavju dokumenta, ki je sad enotedenskega zasedanja mednarodnega sodišča Rusell II. v Bruslju. Razoščišče, ki mu predseduje italijanski senator Lelio Basso, je na svojem drugem zasedanju (prvič se je sestalo aprila lani v Čilu, drugič pa pred nedavnim v Bruslju) ponovno vzelo v pretres položaj v Latinski Ameriki s posebnim poudarkom dogajanja v Čilu in Braziliji.

V razsodbi sodišče zaključno ugotavlja, da se bo moralo ponovno sestati, da ponovno prouči represijo v Latinski Ameriki. Na prihodnjem zasedanju bodo razpravljali o položaju v Nikaragvi in Argentini ter predvsem o naslednjih vprašanjih: značaj in obseg vojaških in policijskih posegov ZDA ter Brazilije v drugih državah Latinske Amerike; vpliv šolanja latinskoameriških častnikov v vojaških akademijah ZDA na položaj v južnoameriški celini; vloga večnacionalnih družb pri gospodarskem in kulturnem zatiranju narodov Latinske Amerike; vloga in značaj vezi med politično oblastjo in zasebnimi gospodarskimi mogotci.

Mednarodno razsodišče Russell II. je naslednik sodišča, ki ga je ustanovil znani britanski filozof Bertrand Russell, da bi obsodil ameriške vojne zločine v Indokini. Razoščišče nima nobene dejanske oblasti, da bi uveljavilo svoje sklepe, ima pa veliko moralno težo, saj v sodnem zboru sodelujejo demokratični znanstveniki vseh držav in vseh ideoloških nazorov, ki so znani po svetu tako zaradi svojih zaslug na znanstvenem področju kot tudi zaradi svoje moralne veličine. Vsekakor

je zanimivo, da je razsodišče Russell II. izbralo za predmet razprave Latinsko Ameriko, ki je od vseh celin najbolj izpostavljena neokolonialističnemu izkoriščanju s strani ZDA.

Pred sodnim zborom so se tekom enega tedna zvrstile v bruseljski kongresni palači številne priče, ki so govorile o svojih izkušnjah in trpljenju. Ob koncu je sodišče potrdilo obsodbo zaradi teptanja človekovih pravic, ki jo je že izreklo aprila lani proti režimom, ki so na oblasti v Braziliji, Čilu, Urugvaju in Boliviji, kjer je represija tako ostra, da je resnično „zločin proti človeštvu“. K razsodbi je sodišče dodalo še „izjavo o krivdi“ režimov v Gvatemali, Haitiju, Paragvaju in Dominikanski republikli.

Brazilska vlada je bila obsojena zaradi genocida, vse ostale pa zaradi „rasističnega teptanja človekovih pravic ter demokratičnih in sindikalnih svobod“. Sodišče je nadalje poudarilo svojo zaskrbljenost zaradi sistematičnega zapiranja, mučenja in ubijanja političnih beguncev v Argentini.

„Vlada v ZDA je soodgovorna za ta zločin in za sistematično teptanje pravic suverenih narodov,“ poudarja sodišče, ki glede Čila ostro obsoja tako krajevne mogotce kot severnoameriške oblastnike, ker so podprli prevratniško rovarjenje. Sodišče pravi, da je „Pinochetova hunta utelešena kršitev mednarodnega prava in kot taka nima pravice biti zastopana v Združenih narodih“. Sodišče zahteva takojšnjo osvoboditev vseh ljudi, ki so bili zaprti zaradi svojega političnega prepričanja ali svojega političnega delovanja. Poleg obsodbe latinskoameriških fašističnih režimov pa poziva delavce, intelektualce, sindikalne in vse demokratične organizacije, naj s splošno mobilizacijo svetovnega javnega mnenja zaostrijo pritisk na fašistične režime in njihove pokrovitelje.

PODPORA NAŠEMU BOJU

za uresničitev narodnih pravic

V Zagrebu je bilo prejšnji teden veliko protestno zborovanje, na katerem so mnogi tisoči delovnih ljudi in študentov najostreje obsodili politiko narodnega zatiranja hrvaške in slovenske narodnostne manjšine v Avstriji. Izrazili so vso podporo gradščanskim Hrvatom in koroškim Slovincem v boju za uresničitev narodnih pravic, ki jih zagotavlja državna pogodba iz leta 1955. Z zborovanja so poslali protestno pismo avstrijski vladi z zahtevo, da onemogoči delovanje neonacističnih sil, ki že polnih dvajset let zanikajo narodne pravice slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, ter izpolnitev vseh točk državne pogodbe. V pismu zveznemu izvršnemu svetu SFRJ pa so udeleženci zborovanja izrekli podporo v doslednem vztrajanju pri spoštovanju narodnih pravic manjšin v Avstriji.

Člani zveze borcev Ravne na Koroškem pa so s svoje redne letne skupščine poslali zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu brzojavko naslednje vsebine: „Borci NOV in POS, zbrani na letnem občnem zboru kraja Ravne na Koroškem, pričakujemo, da bo zvezni izvršni svet vztrajal na celotnem izvajanju mirovne pogodbe s strani republike Avstrije ter s tem zagotovil, da bodo Slovenci in Hrvati v Avstriji uživali vse pravice, ki jim pripadajo po mednarodni pogodbi. Borci tega najsevernejšega kraja naše domovine se zavedamo, da naše zahteve do Avstrije podpirajo vsi prebivalci Jugoslavije ter s tem enotno potrjujejo napore zveznega izvršnega sveta.“

Lov za glasovi volivcev na hrbtu slovenske manjšine

Kot zadnja med političnimi strankami na Koroškem je ta teden še KP predstavila javnosti svoje vodilne kandidate za deželnozbornske volitve in tako „uradno“ začela svoj predvolilni boj. Ob tej priložnosti so bili zastopniki tiska seznanjeni tudi s težišči, ki jim daje stranka glavni poudarek, katerega pa — kakor je bilo izrecno poudarjeno — ne predstavljajo izrazitega volilnega programa, ki bi bil veljaven samo do volitev, ampak gre za

vprašanja, ki jim bodo komunisti posvečali vso pažnjo tudi v svoji nadaljnji politiki.

Razumljivo stojijo v ospredju socialnopolitična vprašanja, katerih rešitev mora predvsem upoštevati potrebe in koristi delovnih ljudi. Ne nazadnje pa zavzemajo komunisti jasno stališče tudi v manjšinskem vprašanju, ko pravijo, da je prizadevanje za narodne pravice slovenske manjšine vprašanje demokracije. Zato odklanjajo sleherni narodnostni boj in vsako obliko ugotavljanja manjšine ter se zavzemajo za sporazumevanje obeh narodov v deželi na podlagi uresničitve pravic, ki so koroškim Slovincem zagotovljene v državni pogodbi. To stališče KPO v manjšinskem vprašanju se zrcali tudi v kandidadni listi, na kateri zavzema drugo mesto zaveden Slovenec — študent Mirko Messner.

S tem je paleta volilnih programov popolna in volivci bodo v prihodnjih tednih imeli dovolj možnosti in priložnosti, da objavljene obljube, zahteve in zamisli kritično presodijo in se potem 2. marca odločijo, kakor jim narekuje njihova politična zrelost. Da bodo pri tej odločitvi tokrat še v posebni meri igrali vlogo narodnostni vidiki in pogledi na manjšinsko problematiko, kaže že dosedanja potek predvolilnega boja, ko so se zlasti vse tri doslej v deželnem zboru zastopane stranke odločile, da bodo boj za glasove v pretežni meri izbojevali na hrbtu manjšine. Kljub navidezni svetovnonazorski razlikam so ravno v tem vprašanju našle naravnost presenečljivo soglasnost. In sicer se izraža ta soglasnost v negativističnem pristopu k obravnavanju tega vprašanja, pri čemer je v zahtevi po ugotavljanju manjšine opaziti le neznatne nianse, medtem ko so si v načelu povsem edini na liniji Heimatdiensta, da „brez preštevavanja ni reševanja“.

Idila se je hitro razblinila

Ta teden je bil zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger na prvem uradnem obisku na Koroškem. Ker je obisk sovpadel z volilnim bojem, je ÖVP močno zamerila socialistom ter jim kratko malo očitala, da so tudi najvišjega predstavnika republike vpregli v svoj strankarski voz ter ga zlorabili za lov na glasove volivcev.

Bivanje zveznega predsednika na Koroškem pa je služilo tudi še drugemu namenu,

nudilo je namreč priložnost, da se z najvišjega mesta zavzame stališče k manjšinskemu vprašanju. In to je predsednik Kirchschläger tudi izkoristil, ko je govoril o potrebi skupnega iskanja rešitev ko je omenil pogodbe (torej obveznosti iz državne pogodbe — op. ured.) in ko je prikazoval manjšino kot povezovalni člen med narodi ob pogojju, da obe strani najdeta skupno pot.

Mislimo, da nam tozadevni pozivi niso bili potrebni, saj smo taka stališča zastopali že vse doslej. Tudi nismo koroški Slovenci krivi, da Avstrija svojih obveznosti še vedno ni izpolnila in da nas ob dvajsetletnici državne pogodbe nameravajo še le iskati in preštevati, kar z drugimi besedami pomeni, da osporavajo naš obstoj in da nam odrekajo pravico do podedovane zemlje, na kateri avtohtono živimo že dolga stoletja. Zato moramo besede zveznega predsednika razumeti le kot opozorilo večinskemu narodu in pristojnim dejavnikom v deželi in državi, da bo treba najti rešitve skupaj s prizadeto manjšino, ne pa ji s politiko sile vsiljevati diktate, ki so zanjo povsem nesprejemljivi, če se noče sama odpovedati obstoju in nadaljnjemu razvoju.

Ravno v tej luči pa je treba videti tudi besede, ki jih je predsednik Kirchschläger naslovil na Jugoslavijo v zvezi z njeno mednarodnopravno zagotovljeno pravico do podpiranja boja svojih rojakov v Avstriji. Tukaj govoriti o žalitvah in pavšalnih obdolitvah, se pravi postavljati stvari na glavo. Zato vprašujemo gospoda zveznega predsednika:

■ Ali je žalitev, če se Avstrijo opozori, da še ni izpolnila svojih mednarodnih obveznosti do slovenske in hrvaške manjšine, ko pa Vi sami govorite o potrebi izpolnitve teh obveznosti, o skupnem iskanju rešitev ob spoštovanju pogodb in ob upoštevanju tozadevnih izkušenj v drugih državah?

■ Ali je žalitev, če se Avstrijo opozori, da obujanje nacistične miselnosti povzroča resno skrb, ko pa je politično ozračje na Koroškem že tako zastrupljeno, da celo deželni glavar sam čuti potrebo ponašati se s svojo nacistično preteklostjo, da niti ne govorimo o dolgi vrsti najrazličnejših manifestacij in pojavov neonacizma?

■ Ali je žalitev, če se Avstrijo opozori, da ne spoštuje mednarodnih pogodb, ko pa niti petdeset let po sklenitvi tozadavnega sporazuma še ni izročila Jugoslaviji njej pripadajočih arhivalij in ko ji skoraj trideset

Zakaj ne celo resnico?

Določen del koroškega tiska si je od zadnjega zborovanja KHD v Celovcu postavil nalogo, da vedno spet ščuva proti dvojezičnemu šolstvu ter skuša dokazovati, da je slovenske otroke treba skoncentrirati v posebnih šolah (očitno po vzorcu židovskega geta v nacistični dobi!) in tako rešiti nemške otroke nevarnosti, da bi bili reveži še naprej prisiljeni sedeti v istih razredih s slovenskimi sošolci.

Mimo tiska je v tej smeri zdaj posebno aktiven Abwehrkämpferbund, ki spet enkrat bje obrambni boj za ogroženo domovino — tokrat proti dvojezični šoli, ker vendar ne gre, da bi kakšen nemško govoreči otrok v šoli morda slišal tudi še kakšno slovensko besedo.

Za ta svoj „obrambni boj“ je KAB pripravil propagandno gradivo, ki ga je v nedovoljenih akcijah delil v javnosti najprej v Celovcu in potem še v Beljaku. Vendar pa se pri pripravi tega gradiva ni dosti brigal za to, do kakšne mere bodo njegovi „argumenti“ zgrajeni na resnici. Kajti sicer se ne bi ponašal s „širokogrudno“ ureditvijo, po kateri mora biti pouk dvojezičen tudi tedaj, če je k pouku slovenščine prijavljen en sam otrok, marveč bi povedal, da je to samo lepa teorija, medtem ko je praksa precej drugačna, dosti manj lepa. Koliko je namreč primerov, ko je pouk v slovenščini skoncentriran na čas po rednem pouku, ko neprijavljeni otroci lahko grede domov, k slovenščini prijavljeni učenci pa morajo ostati v šoli — so „zaprti“, kakor se to navadno reče. In da potem nimajo več redne prometne zveze domov, gotovo ne prispeva h temu, da bi se povečalo število otrok, prijavljenih k pouku slovenščine.

Toda borcem najnovejšega obrambnega boja očitno ni toliko do popolne resnice, zadostuje jim nekaj papirnate teorije, s katero lahko zavajajo javnost. Sicer pa je to v zadnjem času postala splošna navada ali bolje razvada Avstrije in njenih predstavnikov: da se pred domačo in zlasti pred svetovno javnostjo in pred mednarodnimi forumi ponašajo z nekaterimi zakoni in določili, povsem in zavestno pa zamolčijo, da je vse to le na papirju, medtem ko o dejanskem izvajanju v korist manjšini ne more biti govora. Če pa potem kdo opozori na dejstvo, da je le majhen del slovenskih otrok deležen izobrazbe v materinem jeziku, smatrajo to kot napad na Avstrijo.

leť od konca druge svetovne vojne še ni vrnila kulturnih vrednot, ki so jih naropali nacistični okupatorji in so potem ostale v Avstriji?

Kaj drugega pa Jugoslavija v svoji noli Avstriji tudi ni „očitala“. Zato mislimo, da bi bilo besedam o dobrososedskih odnosih in o prijateljskem sodelovanju mnogo lažje verjeti, če se predstavniki Avstrije na evropsko konferenco o varnosti in sodelovanju ter na načela Združenih narodov ne bi samo sklicevali, marveč bi jih tudi spoštovali in predvsem izvajali v praksi. Tedaj namreč manifestacije enakopravnega sodelovanja in prijateljskega sožitja med obema narodoma na Koroškem ne bi bile samo za določene namene in potrebe odlično zrežirani enkratni dogodki, ampak vsakodnevnii odraz razmer v deželi.

Tako pa je tudi obisk zveznega predsednika v Železni Kapli zapustil neprijeten prikokus. Gotovo je bilo razveseljivo videti in slišati, kako je bil najvišji reprezentant naše domovine pozdravljen s pesmijo in recitacijo tako v nemškem kot v slovenskem jeziku. Toda že nekaj kilometrov izven Kaple in še v mejah iste občine se je ta idila že razblinila, ko je na Rebrci zadonelo zvezne-

mu predsedniku v pozdrav znano nemškonačionalno geslo o nemški pesmi na Koroškem od dolin do ledenika. Ne vemo, komu je zato veljal poziv, da je nad jezik in narodnost treba postaviti domovino Avstrijo.

Sila in manjšinske šole

Na zborovanju FPÖ dne 16. 1. 1975 je svobodnjaški poslanec Erich Sila (ime pisano z enim „l“ po učiteljskem priročniku 1974, str. 394) spet enkrat zahteval vzpostavitev dvojezičnih razredov na centralnih šolah.

K tej stvari, že dostikrat izrečeni zamisli in želji gospodov Sile in dr. Einspielerja, sem na kulturnih dneh 1974 v svojem predavanju zavzel naslednje stališče:

„Če gospod deželni poslanec Sila in gospod direktor dr. Einspieler zahtevata, da morajo biti prijavljeni učenci poslani v neke posebne centralne manjšinske razrede in šole, ločeni od sedanjih, ko so tudi prijavljeni učenci na splošnih ljudskih in glavnih šolah, potem naj poskrbita najprej za to, da bo možna vzpostavitev pravih manjšinskih obveznih šol povsod tam, kjer jih manjšina želi (tudi ob prijavi enega samega otroka, kakor to vedno zahtujejo ter domačo in mednarodno javnost v nasprotju z dejanskim stanjem zavajajo nemški nacionalistični krogi), toda ne v smislu kombinirane enorazrednice, marveč z vsemi posledicami ločenega vodstva itd. Manjšinske zadeve se nikakor ne morejo reševati po splošno veljavnih določilih, kot jih izražajo glede števila učencev paragraf 14 manjšinskega šolskega zakona za Koroško in paragrafa 10 in 15 koroškega šolskega zakona. Ta dva tukaj imenovana zakona s vojimi določili nista primerna za dejansko enakopraven položaj manjšine, kaj šele njenega pospeševanja. Nisem pa noben prerok, če rečem, da bi ob realizaciji ločenih manjšinskih obveznih šol tam, kjer jih manjšina želi, neki ljudje iz znanih krogov trdili in zagnali vik, da te šole niso pod nadzorstvom oblasti, kot se je to ne vem že kolikokrat postavljalo za slovensko gimnazijo, ki jo, ne da bi pristojna oblast doslej kaj ukrenila, smejo v vsej javnosti diskriminirati kot „veliki strup“.“

Torej, gospod poslanec Sila: Dajte spremeniti zgoraj navedena, manjšini nenaklonjena določila tako, da je v okviru šolskega okoliša, ki se krije z navadnim šolskim okolišem dotične šole, možna vzpostavitev samostojnih razredov in šol v smislu določil paragrafa 12 lit. a, b in c manjšinskega šolskega zakona, da je izključen seveda vsak oddelčni pouk. Sem mnenja, da bi se manjšina takih določil tudi posluževala, čeprav slej ko prej stojim na stališču, da je skupna dvojezična vzgoja vseh učencev, kot jo je začrtala nova pot leta 1945, najboljša za obe strani, ker edino to zagotavlja medsebojno spoznavanje, razumevanje in spoštovanje, s tem pa mirno in enakopravno sožitje.

R. Vouk

Mračni cilji neonacističnih hujskačev

Ko je govoril o hujskaški gonji proti Jugoslaviji in še posebej o lažnem pisanju tujih listov o položaju albanske narodnosti v Jugoslaviji, je predsednik pokrajinske konference ZK Kosova Mahmut Bakalli posebej omenil tudi glasilo koroške ÖVP „Volkszeitung“. Dejal je, da ta list v obliki pamfleta in popolnoma lažno piše, da so Albanci v Jugoslaviji baje oropani vseh pravic, da niso zastopani v vodstvih partije in države, da v šolah nimajo pouka v materinem jeziku in podobne izmišljotine.

Predsednik Bakalli je navedel podrobne podatke, ki kažejo, da uživa albanska narodnost popolno enakopravnost na vseh področjih, nato pa naglasil, da so vsa ta dejstva dobro znana tudi avstrijskim novinarjem in turistom, ki obiskujejo Kosovo. Znana so avstrijskim znanstvenim delavcem, ki sodelujejo na seminarjih pri albanološkem inštitutu v Prištini, dobro znano pa je to tudi samemu avtorju inkriminiranega članka.

„Takšno pisanje pa ima tudi poseben mračen cilj v službi nacističnih sil v Avstriji,“ je dejal predsednik Bakalli, „v njihovem šovinističnem napadanju osnovnih nacionalnih pravic koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Skupaj s Slovenci, Hrvati ter vsemi narodi in narodnostmi tudi albanska narodnost ogorčeno protestira, ker v Avstriji odrekajo pravice slovenski in hrvaški narodni manjšini in ker avstrijska vlada ne izpolnjuje obveznosti iz državne pogodbe, kar spodbuja in opogumlja najbolj črne nacistične sile.“

Bil sem odlični „Hitlerjunge“. — S temi besedami je koroški deželni glavar Leopold Wagner, ki je tudi vodja koroške socialistične stranke, dovolj prepričljivo označil, kam je prišla Avstrija v popuščenju pred neonacističnimi silami, ki so prav na Koroškem najbolj visoko dvignile glavo. Ni bila zato pretirana ugotovitev jugoslovanske note, ki je opozorila, kako se danes v Avstriji krepijo nazadnjaške, neonacistične sile, ki dobivajo vse večji vpliv na delovanje vseh drugih strank, tudi socialistične. Avstrija je postala legalizirana protijugoslovanskega delovanja in avstrijski tisk je v pretežnem delu glasnik takega delovanja. Danes se je vsa gonja osredotočila na boj proti koroškim Slovincem, gradiščanskim Hrvatom in Jugoslaviji, jutri pa so kaj lahko tarča neonacistov vse demokratične pravice avstrijskega ljudstva samega. Jugoslovanska nota je tudi opozorila, kako gre celotno delovanje neonacistov in tudi delovanje obstoječih strank, ki so sklenile prešteti slovensko manjšino, za tem, da spodbujajo in revidirajo avstrijsko državno pogodbo, ki je temelj neodvisne in nevtralne Avstrije, ustanovljene po drugi svetovni vojni.

Wagnerjeva izjava izpričuje, kako daleč se je tudi socialistična stranka Avstrije, ki sicer sodi med

najbolj konservativne sile v sklopu evropske socialdemokracije, že podredila vplivu neonacističnih sil. Saj Wagner sebe odkrito šteje za dobrega Hitlerjevega mladince in poudarja prijateljstvo, ki veže njegove socialne demokrate s Hei-

ko je Avstrija tretja nemška država. Mnogi predstavniki te stranke že dolgo javno napadajo posamezna določila avstrijske državne pogodbe. Na Koroškem pa pripadniki te stranke neumorno propagirajo tako imenovano nedeljivo

Nacizem dviga glavo

matdientom, se pravi z organizacijo gonje proti Slovincem.

Izjava koroškega deželnega glavarja dokazuje, da je imel prav predsednik iste stranke na Tirolskem, Salcher, ko je nedolgo tega izjavil, kako je „Avstrija duhovno že v predfašistični fazi“ in kako se lahko kaj kmalu pojavi klic po močnem človeku, kajti „demokracija ima v Avstriji zelo tanko kožo“.

Če so že predstavniki socialistične stranke globoko zabredli v mlakuže nacizma, kaj bi šele lahko rekli za druge stranke, ki so še bolj desne od socialistov, denimo svobodnjaška stranka, ki tudi že doslej ni skrivala svojega nacističnega bistva. Eden izmed njenih voditeljev javno izjavlja, ka-

nemško Koroško. Taka gesla zlasti vztrajno širijo pristaši Heimatienda.

Da bo podoba popolna, naj navedemo še to, da se v Avstriji nemoteno širi poplava nacistične literature, knjige o Hitlerju, ki povečujejo njegovo politiko, in da je vse več najrazličnejših priveditev in proslav esesovcev ob udeležbi uradnih predstavnikov.

Vse to dokazuje, kako Avstrija dejansko postaja središče vseh desničarskih in neonacističnih sil. Njihovo delovanje je predvsem uperjeno proti slovenski in hrvaški manjšini ter proti sodelovanju z Jugoslavijo. Nedvomno pa ima vse to delovanje za cilj ne samo iztrebiti slovenski in hrvaški življenj, pač pa jim gre za odpravo

državne pogodbe v celoti. Gre za spremembo mednarodnega položaja Avstrije, kot ga določa državna pogodba, se pravi demokratične in nevtralne Avstrije. Bistvo državne pogodbe pa je prav v tem, da se v Avstriji prepreči vnovični vzpon nacizma. Prav Avstrija, ki nosi veliko odgovornost pred svetom zaradi udeležbe v hitlerjevskem pohodu proti svobodni evropski narodov, ni kljub javnim obveznostim storila ničesar, da bi izruvala korenine nacizma. Nobena sodnega procesa ni bilo po vojni v Avstriji proti nacistom, četudi jih ni bilo malo in četudi so bili mnogi nacisti iz Avstrije, ki so na primer morili in požigali vsevdilj po Jugoslaviji. Korenine nacizma so ostale nedotaknjene kljub državni pogodbi in kljub temu, da so protihitlerjevski zavezniki Avstriji po vojni milostno spregledali vse njene grehe v vojni in jo celo priznali za žrtev fašizma.

Vse, kar se danes dogaja v Avstriji, je dokaz, kako so nacistične korenine oživele in že poganjajo nevarno trupen sad. Zato je mogoče, da se sam vodja socialistične stranke na Koroškem in deželni glavar te dežele javno in ponosno razglasa za odličnega pripadnika „Hitlerjugenda“.

Drago Košmrlj
(Primorski dnevnik, Trst)

Matija Majar Ziljski

Njegovo delo in ideje

Letos februarja bo preteklo 166 let, odkar se je v Goričah v Zilji rodil znani narodni buditelj Matija Majar Ziljski. Njegovo delo so v slovenskem zgodovinsko-pisnem zelo zgodaj začeli visoko ceniti, manj pa so se posvečali analiziranju njegovih idej.

Tega dela se je z vso pedantnostjo lotila sovjetska znanstvenica Iskra V. Čurkina v knjigi „Matija Majar-Ziljski“, ki jo je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Avtorica velja za najboljšega sovjetskega strokovnjaka za slovensko zgodovino. Pri svojem delu je podrobno analizirala vse časopisne članke in predvsem bogato korespondenco Matije Majarja, ki je mnogo dopisoval tudi z ruskimi narodnimi delavci — Popovom, Pogodinom, Rajevskim, Golubcovom — in v teh pismih razvijal svoje ideje.

V svojem članku bi rad podal, na podlagi omenjene razprave, prikaz življenja, dela in idej Matije Majarja Ziljskega.

Ze Josip Apih ga je v preteklem stoletju imenoval „najskrajnejšega slovenskega levičarja“. To res velja za njegove nacionalne poglede, manj pa za socialne, kjer je zagovarjal odkup kmečkih bremen. Boril se je za uvedbo slovenščine v šole in urade. Zbiral je ljudsko blago in je bil do ljudske posvetnosti neprimerno bolj strpen kot mnogi njegovi sodobniki istega stanu. Poklic katoliškega duhovnika ga ni oviral pri sodelovanju z ruskimi pravoslavniimi pisci ali s slovaškim pastorjem Hurbanom. Glavni ideal mu je bila „slovenska vzajemnost“.

Matija Majar se je v rojstni hiši naučil brati in kot dvanajstleten začel obiskovati gimnazijo v Celovcu. Vpisal se je na licej v Gradcu in ga končal 1833. Nato je študiral bogoslovje v Celovcu, kjer je bil leta 1837 tudi posvečen. V začetku je služboval v pisarni celovškega škofa Lidmanskega, po rodu Čeha, pozneje v Rožku in Zabnicah, leta 1844 pa je postal kaplan v celovški stolnici. Tu je imel izredno velik vpliv na slovenske bogoslovce, ki jih je navduševal za slovenščino. Leta 1948 je bil zaradi prevelikega navdušenja za slovanstvo prestavljen na Višarje. Delo v provinci ga je močno odrezalo od centrov slovenskega narodnega gibanja. Potikati se je moral po nemških farah, 1851 je prevzel faro v Gorjah, ki jo je vodil 19 let. Leta 1867 je potoval v Moskvo na ogled narodopisne razstave; zanjo je daroval ziljske svatovske noše in druge narodopisne predmete. Izredno se je zanimal za ruski jezik in napisal rusko slovnico. Skušal se je celo za stalno preseliti v Rusijo. Končno je dobil mesto beneficiata na Križni gori pri Celovcu. Lotila se ga je očesna bolezen in se je v jeseni 1883 preselil v

Prago. Tu je živel sam zase, do kraja se je izogibal družbe in upal, da bo operacija na očeh uspela. V Pragi je tudi umrl 31. julija 1892.

Znanstvenica Čurkina je njegovo delo razdelila na več komponent.

Pred revolucijo 1848 se uvršča Majar med pomembne zbiralce narodnega blaga. To delo je v njem utrdilo prepričanje o jezikovni in etnični enotnosti Slovencev. Navdušuje ga ilirizem, ki je videl rešitev v združitvi vseh južnoslovanskih narodov v en narod z enim jezikom. Zanimajo ga slovanski problemi, dopisuje se s Čehi in Rusi.

Marčno revolucijo 1848 je Majar navdušeno pozdravil. Ze 17. marca napiše članek, kjer je postavil osnovne zahteve nacionalnega programa — združitve slovenskih dežel v eno celoto, „kjer bodo živeli po svojem“. Mnogim se zdi „prenapet“ in mu očitajo, da „izgublja pamet“. To mu prinese premestitev. Na zanimiv način je v Beljaku prepričal Ziljane, da niso glasovali za frankfurtski parlament. Glede socialne komponente revolucije „odprave fevdalnih bremen“ zagotavlja Majar odkup. Sicer ga to tudi tako ne zanima, pomembnejše je nacionalno vprašanje. Njegova Zedinjena Slovenija vključuje vse Slovence tudi na Ogrskem in beneške Slovence.

Proti koncu leta 1848 je Matija Majar opustil ozko ilirsko načelo v

Ogabna poboba dvoličnosti

Brez izdatne podpore matične države je majhna manjšina v luži državi konec konca le ogrožena v svojem obstoju.

Ta stavek je zapisan v proglasu, ki ga je ob koncu minulega leta naslovlila na avstrijsko javnost „Österreichische Landsmannschaft“, ko je kakor vsako leto pozvala Avstrijce, naj se spomnijo svojih rojakov na Južnem Tirolskem in jim po svojih močeh pomagajo v njihovem boju za obstoj. Omenjeno društvo pravi, da je s pomočjo prispevkov, ki jih zbira v Avstriji, lahko leto za leto izdatno podprlo južne Tirolce pri gradnji šol, domov in otroških vrtcev ter omogočilo številne stipendije in druge podpore.

Brez dvoma je solidarnost, ki ljo izkazujejo Avstrijci svojim rojakom na Južnem Tirolskem, prav tako pravilna, kot lje legitimna podpora, ki jo nudi Avstrija svoji manjšini v Italiji.

Toda med istim avstrijskim prebivalstvom in v isti Avstriji se najdejo ljudje in celo visoki predstavniki, ki tudi glede upravičenega interesa matičnega naroda za usodo manjšine merijo z različnimi merili — namreč v primeru slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter države njenih matičnih narodov. V nesramnih podtikavarijih neojalnosti in v neutemeljenih očitkih vmešavanja v notranje zadeve se — zlasti spricho omenjenih odnosov na relaciji Avstrija—Južna Tirolska — kaže ogabna podoba dvoličnosti in zlagane morale!

izgubila smer: šla je naravnost proti sovražnikovim položajem...

Svoboda je vzela nekaj obveščevalcev, prav tako brzo-nogih, kot je bil sam. Tekli so nazaj, da bi bili skoraj izgubili sapo in jim je pot silil v oči. Pol ure so tekli, preden so ujeli rep kolone. Bil je skrajni čas. Nad seboj so zaslišali hrstenje dračja in nemške glasove. Videli so zastrte luči. Nemci so iskali prehod in steze k poti, po kateri so bili prišli oni. Vasja je dal poveljje, naj vsa kolona poleže po hostli in naj se nihče ne gane. Samo petdeset metrov nad njimi se je počasi pomikala nemška kolona dvesto mož, ki je menjala položaje, da bi na dnu zaprla lijak in prestregla, kar bo naslednji dan pobegnilo v to smer.

Ko lje utripajni zastrtih nemških luči med mračnim drevjem zamrlo, so se dvignili in se naglo spustili za glavno kolono, ki jih je morala čakati.

Medtem so se Mirko, Orlov in bombaši spustili v sotesko in počasi odrinili po njej. Šumenje narastle rečice jim je preglasilo korake. Orlov je bil prvi. To je bila soteska, kjer so pred letom pobili gorske lovce stotnika Knieckeja. Nehote se je spomnil na Ano, Primoža, Vojka in Pajjka. „E, to ti je bila četa! Kdove kje so in kako se sedaj prebijajo...“ Pozabil je na nesporazume in želel jim je dobro kot samemu sebi in ranjenecem, ki so jih vlekli za seboj.

Pravzaprav mora biti Ani hvaležen, da je bil s tako majhno četo dosegel tako izreden uspeh. Zdjaj ga lje zaskrbelo, če jih prav tam, kjer so takrat čakali oni, čakajo zdaj Nemci. On, Orlov, je s štiridesetimi ljudmi zaustavil in pognal v beg bataljon gorskih lovcev Heine. Torej bo treba sovražnika premagati s pametjo!

Niso šli slepo skozi sotesko. Orlov je našel stezo, ki je držala nad njo, med skalami. Z majhno skupino so prišli prav do roba izhoda, tja, kjer lje padlo največ Nemcev in

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

VABI NA

Prešernovo proslavo

V POČASTITEV SLOVENSKEGA KULTURNEGA PRAZNIKA

v petek 7. februarja 1975 ob 20. uri v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Na sporedu bodo

- Slavnostni govor
- Recitacije
- Glasbeni vložki

Ljubitelji slovenske besede in glasbene umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo na Prešernovi proslavi bomo izpričali povezanost z narodno celoto.

O d b o r

korist zveze vse avstrijskih Slovanov. Ilirski jezik mu postane samo stopnja k ustvaritvi vseslovenskega knjižnega jezika. Skupaj z Andrejem Einspielerjem in Antonom Janežičem začne Majar leta 1850 izdajati list Slovenska bčela, ki je od vsega začetka širil Majarjeve ideje ter objavljaj tudi članke v umetnem ilirskem jeziku, ki ga nihče ni razumel.

Po letu 1861 se je Majar znova vrnil na politično področje. Čurkina prikaže njegove zahteve po uvedbi slovenščine v urade in šole. Zanimiva je zahteva po ustanovitvi kraljestva Ilirije, ki bi vključevalo vse slovenske dežele. S tem predlogom je nastopil proti Einspielerjevi tezi o Notranji Avstriji in proti mariborskemu programu slovenskih narodnih delavcev iz leta 1865. Štajersko je razdelil na nemški in slovenski del, podobno tudi Koroško.

V Pragi je Majar leta 1865 izdal Uzajemno slovnico, ki naj bi postala osnova za uvedbo vseslovenskega jezika. Pri sestavljanju tega jezika je Majar jemal tiste oblike besed, ki so značilne za večji del slovanskih jezikov. Uvedbe občaslovenske azbukice, ki jo sestavi iz ruske cirilice, latinice in staroslovenskega črkopisa. Če se vprašamo, zakaj je šel Majar v vseslovensko smer, opazimo, da je videl edini izhod pred germanizatorskim pritiskom v enem, močnem slovenskem narodu. Tudi nacionalna ideja dobiva vedno bolj obliko vseslovanstva. Po obisku Moskve se Majar izredno navdušuje za Rusijo in poskuša dobiti službo profesorja v Odesi.

V sedemdesetih letih je začel Majar znova aktivno sodelovati v narodnem gibanju. Bil je prvi govornik na taboru v Zopračah leta 1870, kjer se je znova postavil na načelo Zedinjene Slovenije. Tako je stal po svo-

jem političnem prepričanju na strani mladostencev in se pogosto oglašal v Slovenskem narodu. V pismu Pogodinu nastopa proti staroslovcem, ki so le za svojo „pervakarijo in vodstvo“.

Od 1873 do 1875 je izdajal Majar časopis Slavjan. Tiskan je bil v latinici, čeprav je imel Majar v začetku načrt, da bi ga tiskal tudi v cirilici. Le nekaj člankov izide v njegovem črkopisu. Glede jezika se poslužuje vseslovanščine. Glavni namen mu je ohraniti Slované kot enoten narod. Zagovarja postopno in aktivno ustvaritev vseslovenskega jezika iz prvih vseh slovanskih jezikov. Konec Slavljana je Majarja precej potrl. Leta 1885 je izšla zadnja knjiga Sveta brata Ciril i Metod. Tedaj je že dve leti živel v Pragi.

Na koncu svoje razprave je Iskra V. Čurkina podala podrobno analizo Majarjeve dejavnosti. Predstavlja nam ga kot nacionalnega delavca, ki je zrastle v najhujši dobi narodnega zatiranja. V revoluciji 1848 je eden najbolj radikalnih glasnikov Zedinjene Slovenije. Ko je videl, da ni upov o kakršnikoli slovanski enakopravnosti z drugimi narodi monarhije, postane oznanjevalec slovenske vzajemnosti. Seveda ideje o sprejetju nekega umetnega jezika niso mogle imeti pri Slovincih širšega odmeva. Ze Prešeren je nastopil proti takim ilirskim načrtom z znamenitim epigramom, da bi Slovincem v tem primeru šlo „Slave pesom, lajati, tace lizat“. Kljub temu je Majarjevo delovanje krepilo narodnostno borbo.

Avtorica, ki je z veliko natančnostjo zbrala raztreseno gradivo o tem znamenitem koroškem Slovencu, mu je s svojim delom postavila najlepši spomenik.

prof. Janez Tehovnik

TONI SVETINA

263

UKANA

TRETJA KNJIGA

Kmalu zatem, ko je posebna skupina izvedla na boku slepilni napad, je predhodnica krenila v visoki gozd in v strmino pobočja, ki je držala v lijak. Vodil jih je domačin, ki je poznal vse steze. Z bombaši so šli tudi Mirko in funkcionarji z brzostrelkami. Orlov je pogledal na uro. Bila je devet. Obšli so nemške zasede in s pobočij Kisovca sestopili v strmine nad Idrjsko Belo. Celu uro so se tiho tapili korak za korakom kar na slepo po gozdu, potem pa jih je vodnik pripeljal na stezo. Ta se je vijugala sem in tja skozi labirint noči in drevja. Nemški ognji so zdaj odsevali v nebo na obeh strminah, zdaj tu zdaj tam, samo streljaj nad njimi. Orlov in Mirko sta hodila skupaj, z orožjem na strel. Včasih so postali in prisluhnili v noč. Po vsem pobočju sta slišala šuštenje, kot bi se plazila velikanska stonoga. Čutila sta Nemce skozi gozd nad seboj in oni so čutili nje... Svetlobni prebliski raket so nenehno strašili kolono. Čudila sta se, zakaj Nemci ne usekajo. Gotovo imajo za to svoj razlog, ki ga bo treba ugotoviti. Najbrž jih hočejo spustiti še globlje...

Nazadnje so se po nekaj urah hoda spustili v grapo, na gozdni kolovoz. Pemc se je odahnil. Vedel je, da so najnevarnejše prehodili. Pa še brez boja! Bili so zunaj prvega dela obroča. Njegovo veselje je kalila novica, da je kolona z ranjenci, kjer je bil Vasja, pretrgala zvezo in

kjer je bilo najmanj možnosti, da bi jih čakali. Nikogar ni bilo.

„Res je najneumnejša rešitev največkrat najpametnejša,“ je mislil Orlov. „To se je izkazalo tudi tokrat.“

Noč se je že prevesila v jutro, ko so še kar hodili. Nevarna soteska je bila zdaj daleč za njimi. Vzpenjali so se navzgor in se spuščali navzdol. Bolniki in onemogli so padali. Prestradanim je zmanjkovalo moči. Le strah, da jo bo tisti, ki bi zaostal, skupil, jih lje gnal naprej.

Pemc in Izlok sta se nekajkrat pošteno razjezila. Nič ni pomagala grožnja, da bo vsakdo, ki bo pretrgal zvezo, ustreljen. Kolona se je trgala... Noč je bila gosta in tla posejana s kamenjem, vejevjem in preprežena s hudourniki, tako da je bilo zvezo kaj lahko izgubiti. Le za hip si izgubil izpred oči predhodnika, pa si že zavil drugam. Zato so se na nekaterih mestih držali za roke, po koloni pa je šlo nenehno: „Ali je zveza? — Je. — Zveze ni. — Zadnji takoj po zvezo...“

V Idrjskem Logu, kjer so se najbolj približali izhodišču sovražnih kolon, so obzirno prebudili ljudi. Ti so v strahu zagotavljali Orlovu, da so bili po vseh hišah v vasi domobranci in četniki, ki da so šele pred eno uro odšli naprej.

Kolona je brez nezdode prešla nevarno cesto Idrja—Črni vrh in se izgubila v gozdovih za njo. Danilo se je že, ko je šla čez cesto Črni vrh—Godovič. Tu jo je presekala kamion. Po njem so užgali z obeh strani s strojniciami in protitankovskimi puškami. Pemc je videl, kako je avto naglo zdrvel mimo kot zastreljena zver. Motovilil se je sem in tja, kot bi bil šofer pijan. Speljal je še nekaj krivin in izginil.

Potem so zaslišali tresk: kamion je zavozil pod cesto in lomil debla...

Dežela ob Dravi

Živimo v času, ko mnogo govorimo in pišemo o onesnaženju okolja in o nevarnostih in posledicah tega zla. Človek ima vtis, da je "malanje" tega zla že nekoliko pretirano. Seveda so kraji, kjer je ta strah upravičen, pri nas na južnem Koroškem pa le še nismo tako daleč. Kljub temu se najdejo ljudje, katerim gradnja dravskih elektrarn ne gre v glavo, češ kakšna škoda se dela s posegom v naravo naši koroški zemlji in da se bo to še prav gotovo zelo maščevalo. Z žalostnim srcem se spominjajo na staro Dravo, ki so jo obrabljali zeleni in senčnati logi in na druge "prijetnosti", ki jih danes baje ni več. To so pač ljudje, ki bi rajši živeli ob razsvetljavi smolnic, kot pa ob sodobni električni luči.

Podimo realni in priznajmo, da se je položaj na področju Južne Ko-

roške, kjer so v zadnjih letih na Dravi zgradili že več elektrarn, silno spremenil, vendar ne v našo škodo, temveč v našo korist. Z možnostjo reguliranja vodnega stanja (zalivnice v jezovih) na novih umetnih jezerih, je strah pred poplavami odstranjen. To pa še ni vse, zaradi nastanka novih jezer, je bilo treba zgraditi tudi nove mostove in nove ceste, kar je seveda prometno mrežo v deželi ob Dravi silno izboljšalo.

Še letos se bo od Beljaka pa do Borovelj razprostiralo veliko jezero. Ni več daleč dan, ko se bomo samo še spominjali na staro Dravo kot reko, ki je ob raznih nalivih povdivjala in naredila ogromno škodo, razrušila mostove, zalila polja in poplavlila celo del Beljaka. Vse to sedaj spada v preteklost. Novi mostovi, lepe sodobne ceste in nove zgradbe so sedanja slika dežele ob Dravi, od katere imamo dejansko koristi. Z gradnjo elektrarn in nastankom novih umetnih jezer pa je zacvetel tudi turizem in ne nazadnje nam elektrarne dobavljajo prepotrebno energijo, od katere je najbolj odvisno naše gospodarstvo. Objokovanje tistih "romantičnih" časov, ki je še Dravca šumela skozi Rož in Podjuno, je za razne posameznike morda res bridko, za večino pa pomeni to velik napredek, ki nam je vsem samo v korist.

"Mladi rod" je izšel

Izšla je 5-6 številka Mladega voda za meseca januar in februar. To je šolski list za koroško mladino, katerega izdajatelj, lastnik in založnik je konzorcijski učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške.

Kot vse ostale številke, je tudi ta pestra po vsebini in lepo ilustrirana s slikami. Naslovno stran ovoja tokrat krasi barvna slika Ančke Gošnik-Godčeve — medved in miška razposajenka.

Razumljivo je, da je sedanja številka "Mladega voda" v glavnem posvečena zimskemu letnemu času (mladina žal do sedaj še ni prišla na svoj račun, ker sploh ni snega) in 126. obletnici smrti največjega slovenskega pesnika in misleca Franceta Prešerna, ki je s svojimi deli slovenski književnosti dal evropsko višino. Poleg že omenjenih prispevkov pa je še veliko drugih, zlasti iz vrst učiteljev in šolarjev. V rubriki "Bralci pišejo" je videti vedno večje zanimanje za sodelovanje, kar iskreno pozdravljamo. Ker je vsebina "Mladega voda" zanimiva in poučna, priporočamo branje le-te tudi odraslim ljudem. Z zadoščenjem ugotavljamo, da se je število domačih avtorjev povečalo in prav to naj bo za zgled tudi drugim, da bi po svojih sposobnostih prispevali svoj delež, da bi bil "Mladi rod" še pestrejši in zanimivejši.

Mladi rod lahko naročite pri naslovu: 9021 Klagenfurt/Celovec, pošt. predal 45. Cena posamezne številke znaša 10 šilingov.

V okviru gradenj cest in mostov smo na področju Roža zabeležili spet lep in pomemben uspeh. Pred nedavnim je bil zgrajen mogočni humperški most, ki preko novonastajajočega jezera povezuje (trenutno se še polni) Humperk z Kožentavro. V zvezi z boroveljsko elektrarno in novo nastalim jezerom so seveda morali dvigniti železniški most (in z njim železniški nasip), ki povezuje Celovec preko Roža s Področico. Tretji most, preko katerega se je do pred nedavnim odvijal glavni promet po ljubeljski cesti pa so že odstranili. Ta most je pred leti zgradila vojaščina, ker je prejšnjega ob poplavi odnesla Drava. Takrat je Drava razdejala tudi rožeški most.

Novi humperški most, ki povezuje oba bregova Rožne doline, pod katerim se bo zrcalilo novo umetno Boroveljsko jezero, je ena največjih pridobitev pri gradnji cest v Rožu. To je dvopasovna cesta v eno in dvopasovna v drugo smer. Trenutno se odvija promet samo na eni polovici mostu in sicer v obeh smereh, druga polovica je še v gradnji. V sklopu splošne modernizacije cest v Rožu, so pred nedavnim otvorili tudi del severnega obvoza mesta Borovlje in sicer pri Medborovnici ter sanirali cesto med Borovljami in Kožentavro.

Novi humperški most čez nastajajoče boroveljsko jezero je zgrajen na vitkih in visokih stebrih iz železobetona. Ko bo nastalo novo jezero, bo slika tega področja

z novim mostom, z gradom Humperkom, Rožno dolino in številnimi vršci Karavank v ozadju, prava koroška atrakcija, ki bo prav gotovo mnogo pripomogla, da bodo tudi ti kraji še bolj turistično zajeti. Za ves ta napredek pa gre brez dvoma v glavnem zaslugi gradnji elektrarn na Dravi.

Diskusijski večer

Slovensko prosvetno društvo "Radiše" vabi na diskusijski večer "o trenutni narodno-politični situaciji na Koroškem", v četrtek 6. februarja 1975 ob 19.30 uri v farni dvorani pri cerkvi na Radišah.

Uvodni referat bo imel predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter.

Po diskusiji bo Slovenska prosvetna zveza predvajala slovenski barvni film "Cvetje v jeseni"

K številni udeležbi vabi odbor.

"Kärntner ÖVP taktlos"

In der VZ vom 9. 1. 1975 richtet der ÖVP-Spitzenkandidat LH-Stellv. Bacher einen Appell an die Kärntner Slowenen, sich zu einem „ungeteilten Kärnten“ und zu einem „freien Österreich“ zu bekennen. Durch diesen Appell soll vermutlich der Eindruck erweckt werden, daß durch die Slowenen die Einheit des Landes und Freiheit Österreichs gefährdet erscheint. Denn was heißt appellieren? Man appelliert an jemanden, das nicht zu tun, was er vorhat. Ein Appell setzt sich automatisch voraus, daß Dinge im Gang sind, die unterbleiben müßten.

Die ÖVP spricht also einem Teil der Kärntner Bevölkerung, was ihr Bekenntnis zum ungeteilten Kärnten und zur Freiheit Österreichs angeht, ganz offen das Mißtrauen aus. Ein arges Stück und gelinde gesagt eine grobe Taktlosigkeit gegenüber der slowenischen Volksgruppe. Die Kärntner Slowenen sind Österreicher, wie wir alle und bereits seit vielen Jahrhunderten in diesem Land beheimatet. Die Aufforderung Bachers rückt sie aber in ein schlechtes Licht und nährt zugleich die immer wieder absichtlich ausgesprengten Verdächtigungen, Beschuldigungen und Unterstellungen jener Kreise, von denen man bestimmt nicht behaupten kann, daß sie damit eine echte Entspannung und Annäherung erreichen wollen. Dient die ÖVP also mit solchen Appellen dem Land Kärnten? Ich glaube nicht!

Herbert Guttenbrunner

Enakopravnost v besedah, v dejanjih je ni

Zavajanje javnosti z izjavami, da so koroški Slovenci enakopravni državljani, zajema v zadnjem času vedno večje razsežnosti, vendar pa je resnica o tem povsem drugačna.

Enega izmed nešteti primerov, kako se pri nas izvaja enakopravnost v praksi, smo pred nekaj dnevi doživeli na seji občinskega odbora v Pliberku. Tam so odboru predstavili nov turistični prospekt, ki je, kako tudi drugače napisan samo v nemščini. Ko je občinski odbornik Mirko Kert (Enotna lista) predlagal, da se naj v prospektu topografska imena označijo tudi v slovensčini, to pa ne samo zato, ker smo koroški Slovenci enakopravni, marveč tudi zato, ker so za prospekte morali prispevati lepe denarce tudi slovenski občani, je ta predlog naletel na nerazumevanje, tako da je moralo priti do glasovanja. Za predlog so glasovali pripadniki Enotne liste, proti pa vse ostale frakcije. ÖVP-jevski odbornik Kotschnig je zavrnil upravičeno zahtevo rekoč: „ne delajte zaradi prospekta političnega vprašanja (politikum)“! Takšna je torej koroška stvarnost in resnica. In ker jugoslovanski tisk in politiki upravičeno opozarjajo na takšne in podobne slučaje, ki so v nasprotju z določili avstrijske državne pogodbe, so naši politiki užaljeni. Sedaj se poslužujejo stare znane prakse, da je najboljša obramba — napad in tako dolžijo Jugoslavijo, da je napadalna in obrekuje Avstrijo. Tudi to je način, kako se lahko „izvlečeš“ iz neprijetnega položaja.

Vsekakor bi bilo bolj pametno pristopiti k reševanju odprtih vprašanj, kajti to bi koristilo manjšini in večini v deželi, meddržavnim odnosom in ne nazadnje ugledu Avstrije, ki tozadevno trpi v svetovni javnosti.

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA

divizija, ki se je bila že — brez strela — izmuznila skozi Trnovski gozd.

Sestanek je bil buren in nekoliko vročičen. Vsi so vedeli, da niti en sam dan ne smejo ostati več na starih položajih, ko so izgubili oporno točko, Sinjji vrh, in je sovražnik vdrl v srce obrambe.

Kraigher je bil že nekaj časa z njimi. Ko ga je bil Borštinar zagledal, je vzkliknil svojim štabnim ljudem: „Fantje, pripravite se, spet bo ofenzival!“

Boris se je rad pojavljal tam, kjer je bilo najhuje. Zdaj je prišel s posebnimi nalogi pripravljat korpus za osvoboditev Trsta in Gorice. Bil je tudi pri štirinajsti diviziji na Štajerskem in kdove kje še. Zmeraj je bil dobrodošel, ker je pomagal štabom pri ugotavljanju sovražnih nakan in razbijanju obročev.

Kajtmir in Strela sta zbrala zadnjo dokumentacijo. Obveščevalni podatki so bili zakskrbljujoči. Strela je povedal, da se ni vrnila nobena od njegovih patrulj, ki so jih poslali čez dan v smer preboja. Za vse je bilo slabo znamenje. Toda kaj so hoteli! Možnosti ni bilo na izbiru.

Trideseti diviziji je Borštinar namenil vlogo udarne pesti ali ovna, ki naj prebije sovražno obzidje.

Tridesetletni kapetan Bavec, komandant divizije, je najbolje poznal to hribovje. Stal je naslonjen ob bukev in molče poslušal nalogo korpusnega komandanta. Če bi bila tu samo njegova divizija, bi izbral preboju drugačno smer. Toda kaj hoče, rešiti je treba nekaj tisoč ljudi...

Blisk je bil z Maksom in Jelovčanom. Maks si ga je izbral za spremljevalca in ga prosil:

„Če bom ranjen, poskrbi, da ne pridem v sovražnikove roke. In glej, da boš vzela to mojo torbo.“

Noč se je že zgoščala in sovražni ognji so zapla-

hotali kot zle slutnje. Večkrat so se ozirali proti črnim grebenom. Bili so kot zgnetena, razdražena čreda bivovolov, ki čakajo na napad.

„Malo municije imamo,“ je dejal podpolkovnik Borštinar. Očitek je letel na šefa angleške misije.

Le-ta je nervozno menal in kadil pipo. V najkritičnejših trenutkih korpusa je zavezniška pomoč usahnila. Nič ni pomagalo posredovanje pri glavnem slovenskem štabu in pri misiji. „Dobili boste. Jutri pridejo avioni.“ Tak je bil po navadi odgovor Angležev. Zdaj so stradali tudi člani njihove misije. Zmankovalo jim je cigarete. Nič več niso objestno teptali ob tla ogorkov po pol cigarete. Tudi čokolade ni bilo več. S korpusnim štabom vred so natopili trdo meso konj in mul. Tudi njim so že izstopale ličnice.

Borštinar jim je odredil najvarnejše mesto. Bili so skupaj z rusko vojno misijo, takaj za Ozno in partijskim pokrajinskim vodstvom ter oblastjo pokrajine, v sredini kolone.

„Kako se ti zdi vsa ta reč, Maks?“ je tik pred pohodom vprašal Borštinar šefa korpusne Ozne.

Ves dan je bil Maks zamišljen, pogreznjen vase in redkobeseden. Borštinar je opazil v njegovih očeh čuden lesk. Takega leska pri prijateljih ni rad videl. To je bila nekakšna odsotnost, ki se je skoraj približevala brezbriznosti. Nekaj nerazumljivega, ki je vedno naznanjalo kaj nepredvidenega...

„Drugo nam ne preostane, ko da do jutra izgine-mo,“ je odvrnil Maks.

Borštinar, ki je imel neki poseben čut za ljudi v izjemnih težavah, se je zbal zanj. Vedno sta si bila dobra. Nad vse je cenil njegovo razsodnost, ki je bila tej službi tako potrebna. Na Štajerskem je imel slabe izkušnje, saj je kot komisar četrte operativne cone od-

stavil grbastega Miha in še nekaj sektašev, ki so delali v enotah preplah.

Maksove oči mu niso šle iz misli. Bile so nekje nad vrhovi drevja, nič več na tleh. Nekaj takih je že videl ta dan. Usoda je ležala na njih kot kamnita pest, kot teža, ki drobi vsako voljo. Šli so v neznano...

To je vedel tudi komandant divizije kapetan Bavec. In tudi to, da se je položaj v zadnjih dveh dneh močno spremenil v njihovo škodo. Morda je tudi Vida slutila usodno uro, ko je predlagala, naj nihče izmed vodilnih komunistov ne pride sovražniku živ v roke.

Bavec, ki so ga bili o božiču ujeli Nemci, jo je samo pogledal. Tudi on ni več maral priti Nemcem živ v roke. Kaj vse je doživel, preden jim je po nekaj dneh pobegnili. In za nagrado potem še sumničenje...

Ob desetih je kolona krenila na pot. Za bataljonom Bazoviške brigade, ki je rabil za predhodnico, je šel na čelu divizijske glavnine komandant Bavec. Za njim so bili Borštinar, komisar Rudi in po nepisnem zakonu partizanskega vojskovanja preostali poveljniki, da bi popeljali borce v preboj.

Bazoviško brigado je vodil komandant Nemgar. Zdaj so že pozabili, da se je v Gorenji vasi napil. Prestal je kazen kot borec v Prešernovi brigadi, s hrabrostjo in kesanjem pa je pokazal, da je vreden zaupanja.

Kolona se je srečno izmotala mimo prednjih sovražnikovih položajev. Nemci niso bili prav nič presenečeni, ko so se odlepili od najbližjih in je prenehal boj. Kot bi jim bilo naročeno, so mirovali.

Pod Kozjimi stenami je bil zasul pot velikanski snežni plaz. Tu so se jim vdrli zadnji štabni konji, ki so jih prihranili za rezervo. Bavec je odredil, naj jih takoj pobijejo s sekirami in jih raztelesijo, ne da bi jih drli. Borci so raztrgali konje kot mralje žuželko. Krvavi kosi

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 2. februarja 1975 ob 14. uri pri Cingelcu na Trati.

Nastopa pevski zbor GRAŠKIH STUDENTOV pod vodstvom Aleša Schusterja ter INSTRUMENTALNI TRIO družine Verdel iz Borovelj.

Ljubitelji lepega petja in narodnih melodij

prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na igro

BEGUNKA

v nedeljo 2. februarja 1975 ob 14.30 in 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu. Nastopa društvena igralska skupina.

Ljubitelji odrske umetnosti k številni udeležbi vabi

odbor

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ iz Št. Vida vabi na spevoigri

„KOVAČEV ŠTUDENT“ „VASOVALCI“

v nedeljo 26. januarja 1975 ob 19. uri pri Voglu v Št. Primožu.

Nastopajo pevci Slovenskega prosvetnega društva „Trta“ iz Žitare vasi in pevci Slovenskega prosvetnega društva „Danica“.

Ljubitelji veselega razpoloženja vabi

odbor in sodelujoči pevci

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vasi vabi vse člane in prijatelje društva na

OBČNI ZBOR

ki bo v četrtek 30. januarja 1975 ob 19. uri v gostilni pri Mežnarju v Kotmari vasi. Ob tej priložnosti bo SPZ predvajala prvi del barvnega filma „Cvetje v jeseni“. Prosimo, da se občnega zbora zanesljivo udeležite!

Odbor

6. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

Med vprašanji, ki so trenutno posebno v ospredju manjšinskega vprašanja na Koroškem, je nedvomno nemškonalna zahteva po „ugotovitvi“ slovenske skupnosti. Zahteva se pojavlja v različnih in načeloma — kot „ugotovitev manjšine“, „uradna ugotovitev“ Slovencev, „kvalificirano ljudsko štetje“ ali pa „štetje posebne vrste“, „vmesno štetje“, „malo ljudsko štetje“ in podobno — vendar v bistvu z enako vsebino in namenom.

Ne le iz tiska, ampak tudi iz izjav posameznih politikov je videti, da so si vse tri večinske politične stranke — socialistična, ljudska in svobodnjaška — edine glede potrebe izvedbe nakazanega in za manjšino več kot diskriminacijskega postopka. Niso se pa še do kraja dogovorile, kako in kdaj naj bi izvedli „ugotavljanje“ Slovencev. Iz poročil tiska o medstrankarskih razgovorih omenjenih treh političnih strank v prvi polovici septembra 1974 si celo kancler Kreisky ni bil o tem na jasnem: ali naj bi bilo to leta 1976, ali pa naj bi bilo „ugotavljanje“ povezano z rednim ljudskim štetjem leta 1981. O načinu „ugotavljanja“ je dobil avstrijski statistični urad naročilo, naj zadevo temeljito prouči in pri tem ugotovi, ali je „ugotavljanje“ sploh možno. Pa tudi popisno ozemlje ni, vsaj po nakazanih izjavah, čisto jasno: ali južna Koroška, ali celotna dežela, ali kar cela Avstrija; pri tem pa naj ne bi „ugotavljali“ le koroške, ampak tudi štajerske Slovence in gradišćanske Hrvate.

V tej zvezi je kancler podčrtal, da „štetje posebne vrste“ nikakor ne nasprotuje duhu državne pogodbe, saj pri tem ne gre za ugotavljanje manjšine.¹ Avstrijski zunanji minister pa je čez nekaj dni pojasnil, da je po obstoječem mednarodnem pravu „ugotavljanje“ manjšine nemogoče, kolikor prizadeta manjšina ne pristaja nanj, pač pa da je splošno štetje, kot sedaj označujejo zadnje inačice „ugotavljanja“, notranja zadeva države. Dejal je tudi, da sklep o „štetju posebne vrste“ še ni bil sprejet, ampak o tem obstajajo le pogovori na strankarski ravni.²

V dneh pred ministrovo izjavo se je sestala „komisija za krajevne napise“ pri uradu zveznega kanclerja. Iz poročil tiska je razvidno, da je ob vprašanju slovenščine kot uradnega jezika ljudska stranka privlekla na dan že pred leti pokopani predlog takratnega kanclerja Klausea, po katerem naj bi o izvedbi določil člena 7 državne pogodbe odločali po posameznih občinskih odborih, s čimer bi izpolnjevanje člena 7 postalo sredstvo strankarskega barantanja na občinski ravni. V tem smislu Klausov načrt tudi pomeni predhodnika sedanjega strankarskega nastopanja vseh treh vodilnih avstrijskih strank do slovenske skupnosti.

Znano je, da je dobil dr. Inzko na seji omenjene komisije nalogo, izdelati poseben predlog, ki naj bi temeljil na svoječasnem predlogu zakona o slovenščini kot uradnem jeziku iz leta 1960; predlog naj bi upošteval tudi stališča obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Za vprašanje, ki se ga dotikamo, pa je treba opozoriti, da je dr. Inzko na seji s posebno izjavo protestiral proti temu, da pred medstrankarskim dogovorom o „preštevanju“ ni prišlo do pogovorov z manjšino.³

Ob uvodu nakazanih stališčih vladajočih struktur do vprašanja „ugotavljanja“ bi mogel kdo pomisliti na dokajšno zmedenost pojmov, ki pa je le navidezna, saj je v njenem ozadju dobro premišljen pritisk na slovensko manjšino, da bi vendarle popustila zahtevam nemškega nacionalizma. Povsem jasno je že, da bi „ugotavljanje“ zajelo izključno nemški življenjski Koroške oziroma Avstrije. Prav ob tem pa se odpira vprašanje Avstrijcev kot dela širšega nemškega prostora ali pa samostojnega narodnega organizma, saj bi se ob podobnem ugotavljanju celo utegnile pokazati, da so Avstrijci očitna manjšina v lastni državi.

Da pa gre pri celotni zadevi „ugotavljanja“ za izrazito politični akt,

tudi pri socialistih, je konec oktobra 1974 priznal tudi koroški tisk, konkretno Kleine Zeitung, saj je socialistični pristanek na „ugotavljanje“ povezal s strankarsko računico stranke, ki ji na volitvah proti petodstotni padec glasov in izguba deželnega glavarja. Da bi preprečili slednje, je SPO po Kleine Zeitung žrtvovala manjšino.

V celoti je iz izjav, podanih ob sprejetju sklepa o „ugotavljanju“ Slovencev posneti eno dejstvo: namreč zavest predstavnikov avstrijskih oblasti, da jezikovni podatki dosedanjih ljudskih štetij ne odgovarjajo dejanskemu stanju. Slednje so v okviru komisije za krajevne napise priznali tudi predstavniki avstrijskega statističnega urada (naj omenimo povzete izjave v tisku, po kateri se je s temi podatki manipuliralo na škodo manjšine).⁴ In namesto da bi v skladu z zakonom poklicali odgovorne na odgovor, naj bi prišlo sedaj do „ugotavljanja“ manjšine, do „ljudskega štetja posebne vrste“ ali česar podobnega. Ze to pa kaže, kaj bi s

Če se vprašamo, odkod že petnajstletna zahteva po „ugotavljanju“ Slovencev, se moramo ustaviti ob ljudskem štetju leta 1939, ko so nacisti kot prvi izvedli ugotavljanje nemškega življa. Kakšne so bile posledice takratnega „ugotavljanja“ za slovensko koroško skupnost, pa tudi za skupnost, iz katere je izšel sedanji avstrijski kancler dr. Bruno Kreisky, so še vedno žive in človeštvo jih najbrž ne bo nikoli pozabilo.

Gotovo je bila posledica nadrobnejšega poznavanja južnokoroške narodnostne sestave dejstvo, da nacisti očitno niso verovali jezikovnim podatkom dotedanjih popisov o večinskem nemškem značaju južnokoroškega prostora. Za dokaz naj nam služi zgodovina za osmi razred gimnazij in drugih srednjih šol Waltherja Gehla iz leta 1940 (Breslau 1940). V učbeniku, namenjenemu učiteljem zgodovine, najdemo več zemljevidov, ki dajejo Slovincem večji del nekdanjega plebiscitnega prostora in to z izjemo nemškega jezika, ki, kolikor lahko presodimo, sega preko Celov-

lečil avstrijske državne pogodbe je bil trajna zaščita slovenskega prebivalstva na tem področju.

Morebitna klavzula o minimalnem odstotku pa je neupravičena tudi zaradi zagotovitve ohranitve etničnega značaja prebivalstva, saj bi bila sicer zaščita le pogojna in načeloma netrajna. Klavzula o minimalnem odstotku, s katero nastopajo zagovorniki „ugotavljanja“ manjšine, bi tudi pomenila vzpodbudo asimilacijskim silam in kažipot za postopno izirvanje manjšine. V tem duhu je treba tudi pretresati avstrijsko manjšinsko prakso po letu 1955, ki se izključno opira na personalno načelo ter ne upošteva manjšine kot naravne družbene skupnosti, avtohtone na svojem področju. Pri tem tudi izdvaja posameznika iz narodne skupnosti, kateri po naravi pripada. Značilno pa je, da je v južnotirolskem vprašanju Avstrija v nasprotju z lastno manjšinsko prakso poudarjala potrebo po kolektivni zaščiti tamkajšnje manjšine kot celote.

Sicer pa tudi člen 7 avstrijske dr-

kontekstu ni mogoče pričakovati, da bi predvideno ugotavljanje manjšine bilo lahko zamišljeno drugače kot pa na principu osebnega izjavljanja.

Dejstvo je, da se je že konec leta 1956 odbor koroškega deželnega zbora za manjšinska vprašanja, kateremu je predsedoval predstavnik FPÖ Knaus, sporazumel o načelih deželnega zakona o ugotavljanju manjšine. V tem odboru so bili štirje predstavniki socialistične stranke, dva predstavnika ljudske stranke in eden FPÖ. Vendar v odboru ni prišlo do kakšnega načelnega odpora s strani socialistov proti tako zasnovanemu zakonu, katerega glavni pobudnik je bila po vsem videzu FPÖ. Pač pa je deželni glavar uveljavljanje zakona preprečil na ta način, da ga je s stališča ocene, ali spada v pristojnost dežele, poslal v presojo avstrijskemu ustavnemu sodišču. Z razsodbo dne 19. 3. 1958 je ustavno sodišče odločilo, da manjšinska zakonodaja ni stvar dežele, marveč da sodi v pristojnost zveze. Ni se pa spuščalo v meritorno presojo zakona.

Iz gradiva, ki ga objavljajo „Juristische Blätter“ 8. 11. 1958, št. 21, str. 546, lahko vidimo vsebino načrtovanega deželnega zakona. Namen zakona je bil ugotoviti s pomočjo referenduma (Volksbefragung) po občinah, ali tam obstoji slovenska manjšina in kakšna je njena moč („die gemeindefeststellung des Vorhandenseins einer slowenischen Minderheit und ihrer Stärke“) v taksonomski našteti upravni okrajih (paragraf 1). Drugi paragraf je določal, da je kot slovensko manjšino treba razumeti tiste avstrijske državljane, ki se k njej priznajo („welche sich zu ihr bekennen“). Paragraf 3 je pooblaščal deželno vladno, da določi dan referenduma. Paragraf 4 je določal, da ima pravico glasovati vsakdo, ki ima volilno pravico v deželni zbor. Paragraf 5 je formuliral vprašanje, ki je v osnovi referenduma: „Ali se priznate k slovenski manjšini?“ in oba možna odgovora: „Da“ in „Ne“ („Bekennen Sie sich zur slowenischen Minderheit?“ „Ja“, „Nein“). Paragraf 6 je določal uradno glasovnico, paragraf 7 pogoje za veljavnost glasovnic, paragraf 9 pa je govoril o objavi podatkov referenduma.

Vidimo torej, da je tudi ta deželni zakonski načrt, ki je dobil formalno potrdilo vseh treh deželnozbornih frakcij, temeljil na čistem subjektivnem izpovednem principu in to v izredno neugodni obliki, ker s svojo formulacijo vprašanja ni dajal dejanske nobene alternativne izbire. Kajti, kaj je tisti, ki bi odgovoril na vprašanje z „Ne“? Vindišar? Avstrijec? Ali nemara Nemec? Jasno je, da je ta formulacija takšna, da favorizira kar najmanjše število pritrilnih odgovorov in da po drugi strani ničesar ne pojasnjuje glede dejanskega narodnostnega položaja v deželi. Po vsej propagandistični ofenzivi, ki jo doživljamo zlasti po sklenitvi državne pogodbe, ki utrjuje v javni zavesti delitev manjšine na Slovence in „vindišarje“ in ki Slovence enači z neljalnimi iredentisti, je jasno, kakšen rezultat bi lahko od takšnega morebitnega referenduma pričakovali.¹¹

(Se nadaljuje)

O P O M B E

1. Kärntner Tageszeitung, 26. 9. 1974, št. 221.
2. Prim. Volkszeitung, 24. 10. 1974, št. 240.
3. Kleine Zeitung (celovška izdaja), 18. 10. 1974, št. 240.
4. Die Presse, 22. 5. 1974, str. 3.
5. Volkszeitung, 23. 10. 1974, št. 247.
6. Cit. po članku Draga Druškoviča: Slovenci v prostoru med Alpami in Jadrnom, Naši razgledi, 12. 2. 1971, št. 5.
7. Kleine Zeitung, 10. 10. 1974, št. 233; Naši razgledi (po svetu), 25. 10. 1974, št. 20.
8. Institut za narodnostna vprašanja, zbirka zemljevidov, 11/2, zemljevid št. 6.
9. Analizo zahteve po ugotavljanju Slovencev povzemo po razpravi dr. Janka Platerskega: Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni, Razprave in gradivo inštituta za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 1960, št. 2, str. 32–35.
10. Janko Platerski, cit. d., str. 34.
11. Janko Platerski, O nameravani ugotavljanju slovenske manjšine na Koroškem, tipkopis v arhivu inštituta za narodnostna vprašanja.

DR. TONE ZORN:

O „ugotavljanju“ manjšine

„preštevanjem“ radi dosegli. In da so si tako oblasti kot politične stranke na čistem z vsem, kar se tiče slovenske skupnosti, priča izpad predstavnika ljudske stranke Mayrhoferja, ko je 22. oktobra 1974 v deželni zboru naštel, kaj vse ima slovenska skupnost, pri čemer ni pozabil omeniti niti promet slovenske zadržne zveze.⁵

Ze nakazana dejstva upravičujejo zavračanje „ugotavljanja“; vendar pa ovrača tak postopek še vrsta drugih dejstev. Predvsem je bilo že večkrat poudarjeno, da morebitnega „ugotavljanja“ v kakršnikoli varianti avstrijska državna pogodba ne predvideva, tako da pomeni vključitev take zahteve v zakonodajo leta 1959 samovoljen akt avstrijskega parlamenta, nasproten namenom podpisnice te pogodbe. Pri tem je znano dejstvo, da je bilo podpisnikom tega dokumenta, tudi Avstrijcem, dobro znano ne le področje, ampak tudi obseg slovenskega in jezikovno mešanega ozemlja Koroške.

Drug dokument, ki bi ga tu navedli, je opozorilo generalnega tajnika OZN iz leta 1950, se pravi devet let pred avstrijsko uzakonitvijo „ugotavljanja“, po katerem naj bi manjšina, „tudi tista šibka“, morala „vendarle uživati posebno zaščito ali posebne pravice“.⁶ Prenešeno v običajni jezik to pomeni, da ne more številčnost manjšine igrati vloge pri uveljavljanju manjšinske zakonodaje. S tem stališčem se sklada tudi nedavna izjava južnotirolskega glavarja Silviusa Magnaga, namenjena Koroškem. V njej je sicer priznal državni pravico izvajati popise prebivalstva in sestavljati statistike ter ugotovitve uporabljati v manjšinski zaščiti; vendar pa bo zagovornikom „ugotavljanja“ Slovencev ter dosedanje manjšinske zakonodaje vsekakor neljuba Magnaga izjava, da „število ne more biti odločilno glede pravic, ki jih manjšina dobi.“ „To se pravi — je nadaljeval — da ni mogoče zagovarjati teze, češ malo jih je, zato nimajo pravice do zaščite. Pravico do zaščite je treba zagotoviti neodvisno od številčne moči manjšine. Primer: če pomeni manjšina v tej občini 30 odstotkov prebivalstva, v drugi pa le sedem odstotkov, ima teh sedem odstotkov pravico do enake zaščite kot tistih 30 odstotkov. Obstoj kot tak daje to pravico in ne številčna moč...“⁷

Izjavi generalnega tajnika OZN in južnotirolskega deželnega glavarja gotovo izhajata iz skrbi za razvoj narodnostnih (in seveda tudi drugih) manjšin!

ca do Drave. In še en dokaz: V arhivu Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani je ohranjen zemljevid, ki ga je po kapitulaciji Italije pripravil krog Martina Wutteja. Gre za jezikovno karto, najbrž pripravljeno za potrebo vojske. Na njej je južnokoroški prostor večinsko sicer označen za jezikovno mešano ozemlje, vendar tudi s predeli s čisto slovenskim prebivalstvom. Karta pa ima še drugo zanimivost — na njej je Gorenjska v celoti vključena v Koroško, in to brez kakršnekoli označbe. Imena slovenskih krajev na Gorenjskem so na karti seveda izključno nemška.⁸

II.

Za izhodišče sedanjih zahtev po „ugotavljanju“ Slovencev služita danes nemškimi nacionalcem manjšinska zakona, ki ju je sprejel dunajski parlament 19. 3. 1959. Gre za koroški manjšinski šolski zakon in za zakon o uporabi slovenskega jezika pred sodišči, ob katerih je parlament sprejel sklep s pozivom vladi, da najpoučijo do 30. 6. 1960 predloži parlamentu načrt zakona o splošnem ugotavljanju manjšine.

Na tem bodočem zakonu tudi temeljita oba marca 1959 sprejeta zakona.⁹ Šolski zakon v tej zvezi določa: „V katerih krajih se bodo ustanovile ljudske in glavne šole, ki prihajajo posebej v poštev za slovensko manjšino, bo določeno na osnovi podatkov, ki jih bo dalo uradno ugotavljanje manjšine.“ Zakon o uporabi slovenščine kot uradnega jezika na sodiščih pa pravi: „Sodišča, pri katerih je slovenski jezik dopuščen na Koroškem na osnovi državne pogodbe z dne 15. maja 1955 o obnovitvi neodvisne in demokratične Avstrije, BGBl. Nr. 152, bodo določena na osnovi splošnega ugotavljanja manjšine, katero naj predpiše zvezni zakon.“ V sklepu parlamenta je še rečeno, da bodo rezultati ugotavljanja manjšine tvorili osnovo za teritorialno izvajanje zakona o uporabi slovenščine v uradih na Koroškem.

Omenili smo že, da državna pogodba ne določa posebnega „ugotavljanja“ ali „ugotovitve“ slovenske manjšine. Tudi ne določa kakega posebnega minimalnega odstotka slovenskega življa v določeni administrativni enoti za priznanje obstoja slovenskega prebivalstva, kot bi danes radi uzakonili. Vzrok za to je bilo dejstvo, da je bilo sestavljamcem avstrijske državne pogodbe dobro znano področje, na katerem živi slovensko prebivalstvo samo ali pa skupaj z življenjem nemškega jezika. Še več: namen zaščitnih manjšinskih do-

žavne pogodbe govori o manjšini kot objektivno dani, kvalificirani etnični skupini prebivalstva s stalnim področjem naseljenosti.¹⁰ Prav to pa skušajo ovreči zagovorniki „ugotavljanja“ in to dokazuje celotno dogajanje, ki je vodilo do dogovora treh večinskih političnih strank o „ugotavljanju“ koroških Slovencev. Iz predzgodovine tega sklepa imamo na razpolago nekatere dokumente, iz katerih je mogoče izluščiti nekatera načela, ki se kot rdeča nit vlečejo skozi dosedanjo manjšinsko zakonodajo. To sta zlasti prvotni vladni načrt za manjšinsko šolstvo na Koroškem z dne 11. 9. 1957 (tako imenovani Drimmlov načrt) in načrt koroške deželne vlade za ugotavljanje slovenske manjšine, o katerem je razpravljalo s kompetentnega vidika avstrijsko ustavno sodišče dne 19. 3. 1958.

Drimmllov načrt je v paragrafu 4 vseboval splošno načelno določbo: „Unter slowenische Minderheit sind diejenigen österreichischen Staatsbürger zu verstehen, die sich zu ihr bekennen.“ (Kot slovensko manjšino je treba razumeti tiste avstrijske državljane, ki se k njej priznavajo.) Postavil se je torej na čisto subjektivni izpovedni princip, ki dejanske etnične pripadnosti posameznika na osnovi materinske oziroma družinskega jezika sploh ne omenja. Gre torej za čisti izraz volje, ki je lahko v popolnem nasprotju z dejanskim stanjem, ne da bi ga bilo mogoče kakorkoli izpodbijati. Razume se, da je zakonodajalec pri tem računel samo na pravilo, da se bo s tem manjšalo število slovenske manjšine, ne pa da bi se lahko tudi večalo na račun elementa nemškega jezika. Kot je znano, je bil Drimmlov načrt soglasno sprejet v vladni koaliciji in poznejša kritika načrta s strani socialistične stranke ni vsebovala pripomb glede tega načela. V poznejših koalicijskih pogajanjih je bilo sporno samo vprašanje, ali naj bo referendum o pripadnosti k manjšini osnova za ustanavljanje splošnih obveznih dvojezičnih šol v občinah z manjšim številom prebivalstva in z določenim odstotkom izjav za pripadnost k manjšini (socialistično stališče), ali pa, da bi naj referendum samo dal podatke, s pomočjo katerih bi določili občine, kjer bi bila staršem dana možnost zahtevati za otroke pouk v slovenščini (stališče ljudske stranke). Sam princip referenduma pa sploh ni bil sporen. Rešitev, ki jo je marca 1959 predvidel sedanji zakon o koroškem manjšinskem šolstvu, se torej prilagajuje varianti, ki jo je zahtevala ljudska stranka. Jasno je, da v tem

ŠPORTNI VESTNIK

Zahomec uveljavil tudi na koroškem prvenstvu

Konec preteklega tedna se je v Gmündu na Koroškem zbrala skoro celotna avstrijska skakalna elita, ki je zablestela na novoletni skakalni turneji, da tvori okvir koroškemu prvenstvu v specialnih skokih. 32 skakalcev, med katerimi se je nahajala tudi odprava iz Italije, so se spustili po novo-otvorjeni 50-metrski skakalnici, ki je dobila ime po trenerju skakalne reprezentance domačinu Baldurju Premlu.

Kakor na turneji Intersport je tudi tokrat zablestel član slovenskega športnega društva Karl Schnabl in s skokoma 55 m in 53 m (ocena 216,3) osvojil naziv koroškega članskega prvaka. Z izvrstnimi 55 m je tudi klubski tovariš Hanzi Millonig jasno prekosil daljave svojih reprezentančnih tovarišev Bachlerja, Pürstla in Federerja. Velik uspeh za športno društvo Zahomec pa pomeni tudi prvo mesto Seppija Gratzerja v skupini juniorjev, ki bo, kakor vse kaže, prav kmalu nastopil v stopinje znamenite zahomske trojice Schnabl-Millonig-Wallner. Med podeljenimi štirimi nazivi sta torej dva odšla v Zahomec, mladinska prvaka pa sta postala Beljačana Fredi Grojer in Peter Berger.

Zaradi pomanjkanja snega v domačem kraju se zahomski mladinci še ne nahajajo v najboljši formi, tako da v Gmündu niso zabeležili vidnejših rezultatov.

Rezultati — mlajši mladinci: 1. Armin Kogler (WSV Vomp) 45/46,5, 164,5; 2. Gebhardt Aberer (SV Dornbirn) 44,5/45,5, 160,3; 3. Fredi Grojer (Beljak) 42,5/43,5, 150,6; **starejši mladinci:** 1. Gredler (Mayrhofen) 43/45, 158,2; 2. Pritzer (Mayrhofen) 45/44, 153,0; 3. Berger (Beljak) 42/43, 145,8; **juniorji:** 1. in koroški prvak Seppi Gratzer (SD Zahomec) 48/49, 189,9; 2. Dünnhofer (Italija) 47/46,5, 169,1; **članska skupina:** 1. in koroški prvak Karl Schnabl (SD Zahomec) 53/55, 216,3; 2. Hanzi Millonig (SD Zahomec) 51/55, 213,0; 3. Edi Federer (Bischofshofen) 52/53, 210,7; 4. Reinhold Bachler (Eisenerz) 49/51,5, 198,1; 5. Willi Pürstl (Murau) 49,5/51,5, 197,2.

Smučarski tečaj od 9. 2. do 15. 2. 1975 na Kravcu

Slovenska fizikurna zveza v Celovcu bo v letošnjih zimskih počitnicah februarja pripravila za svoje člane in prijatelje 6-dnevni smučarski tečaj, ki bo tako za začetnike kot za napredovalce. Letošnji tečaj bo na nekoliko višjem mestu — lani je bil v Kranjski gori — v alpskem zimsko in letno rekreacijskem centru Kravcu, ki je znan po svoji izredni legi v Kamniških alpah in po stalnem dolgotrajnem snegu. Kravec se vzpenja 15 km severovzhodno od Kranja do 1853 m nadmorske višine in slovi zaradi lepih in dolgih smučišč. Na izbiro so smučišča težke in lahke kategorije. Povezuje jih pa cela vrsta žičnic in vlečnic. Krožna kabinska žičnica za 4 osebe nas popelje iz Cerkelj na Kravec, kjer se nahajajo 4 vlečnice; ena enosedelnicna in dve dvosedelnicni, s skupno kapaciteto 7000 oseb na uro. Na 60 ha velikem stalno urejenem smučišču s skupno dolžino 19,5 km se lahko nenasičenejši smučajo tudi zvečer ob razsvetljavi.

Termin letošnjega smučarskega tečaja bo sovpadel s semestralnimi počitnicami februarja. Tečaj se bo pričel v nedeljo 9. februarja in bo končal v soboto 15. februarja. Ležišča bodo na razpolago v Domu na Kravcu in v bližnji brunarici (1500 m n. v.), ki jih urejuje turistično podjetje Aerodrom Ljubljana-Pula. Cena polnega penziona bo znašala 110 din (+ 3 din turistična taksa in zavarovalnina) na dan. Za dijake bo znašala cena 85 din (+ 3 din takse). Tečajniki bodo imeli na razpolago tedensko vozovnico za žičnice po znatno znižani ceni 250 din. Za približno 1000 šil., če menjamo dinarje po sedanjem tečaju, bodo tečajniki torej popolnoma oskrbljeni, poleg tega bodo imeli tudi pouk v smučanju. Smučarski tečaj bosta vodila profesor za telesno vzgojo na Slovenski gimnaziji v Celovcu Anton Malle in strokovni učitelj telodavbe na glavni šoli v Vrbi Danilo Prusnik.

Interesenti za smučarski tečaj naj se javijo najkasneje do 1. februarja 1975 tako, da prenašajo na številko Slovenske fizikalne zveze 2911 pri Posojilnici Celovec (4478.030) znesek 200 šil. ali pa se prijavijo pisмено z vloženim zneskom 200 šil. (tedaj naj je pisno priporočeno) na naslov Slovenske fizikalne zveze, Gasometergasse 10/I, 9020 Celovec. Prijavnino bomo ob koncu smučarskega tečaja seveda upoštevali, v primeru odsotnosti pa bo znesek zapadel (rok odjave do 1. februarja).

V Cerklje (do vzpenjače) se bomo odpravljali skupno z avtobusom v nedeljo 9. februarja ob 8. uri zjutraj izpred Gasometergasse 10 v Celovcu. Cena za vožnjo (tja in nazaj) bo znašala 70 šil.

Gramofonske plošče za ljubitelje petja in glasbe

● TAM DOV ZA DRAVO,	šil.
mešani pevski zbor „Danica“ in trio Karotan s pevci	100
● S PESMIJO OKROG SVETA, Slovenski oktet poje pesmi raznih narodov	100
● ROK KLOPČIČ, znani slovenski violinist igra dela Sarasata, Matičiča, Prokofjeva, Čajkovskega, Gershwin, Debussyja in Bartoka	100
● SEDEM ROŽ, Slovenski oktet poje slovenske narodne in umetne pesmi	100
● NA KLANCU, glasba iz istoimenskega filma (Sanje, Spomin na ljubezen, Razočaranje)	30
● GLASBENI UMETNIKI SLOVENIJE, Marijan Lipovšek (klavir), Mihael Gunzek (klarinet), Hilda Horak (klavir)	100
● KATRCA, Slovenski oktet poje slovenske ljudske pesmi	100
● IGOR DEKLEVA, znani slovenski pianist izvaja dela Karola Pahorja in Bele Bartoka	35

Posamezne plošče dobite oziroma naročite v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

RADIO PROGRAM

CELOVEC

SOBOTA, 25. 1.: 6.00 Jutranja telodavba — 8.05 Družinski obzornik — 9.00 V žarišču — 10.30 Lepa damovina — 11.05 Zeleni magacin — 13.30 Lepi glasovi — priljubljene melodije — 14.00 Voščila — 15.31 Komarna glasba — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 20.10 Koncert po željah — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 26. 1.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.15 Ogledalo gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 17.05 Veselite se življenja — 18.15 Okretnica jugovzhod — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Na obisku pri koroških pihalnih zborih — 20.15 Avstrijska rallye — 21.10 Šport.

PONEDELJEK, 27. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zadovoljen z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Z zvonečo glasbo — 16.00 Otroška pripovedka „Hiša s sedmimi vrati“ — 16.45 Snežna gos — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 19.45 Glasbeni intermezzo — 20.10 Radijska igra — 21.10 To so bili še časi radia — 21.30 Udarca na udarec — 22.10 Šport.

TOREK, 28. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zadovoljen z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.45 Sledovi ledene dobe na Koroškem — 16.00 „Dunajsko zlato“ — 16.30 Družine umetnikov našega časa — 17.10 Ne zaničajte mi mojstrov — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 20.10 Zvoneča alpska dežela — 21.10 Šport.

SREDA, 29. 1.: 6.00 Jutranja telodavba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Od Abersee-a do Tur — 10.00 Zadovoljen z glasbo — 11.05

iz dežele, za deželo — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavami — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 19.30 Za prijatelja planin — 20.15 Avstrijska okrožna vojna — 21.15 Oto in Wolfi — 21.30 Iz aktov policijskega komisarja — 22.10 Šport.

ČETREK, 30. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljen z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.45 Predstavljamo — 16.30 Družine umetnikov našega časa — 17.10 Komiki — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.15 „Kamnosek“, igra — 21.00 Pojemo in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 22.10 Šport.

PETEK, 31. 1.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljen z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Za dobro voljo — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 17.10 Za konec tedna — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Raj z majhnimi napakami — 22.10 Šport.

Slovensko kulturno društvo Globasnica vabi na igro

DEKLA ANČKA

v nedeljo 26. januarja 1975 ob 14.30 uri pri Šoštarju v Globasnici. Gostuje farna mladina iz Doba.

Prisrčno vabljeno!

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 25. 1.: 15.30 Koncertna ura — 16.30 Za otroke — 16.50 Mala hiška — 17.15 Za otroke — 17.40 Za družino — 18.00 Družina Patridge — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Helinz Conradsova oddaja — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 V maneži — 22.05 Šport — 22.35 Čas v sliki — 22.40 Črni opat.

NEDELJA, 26. 1.: 12.25 Smuk za moške — 16.30 Za otroke — 17.00 Calimero — 17.05 Zaradi velikega uspeha — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dragulji sedmega kontinenta — 18.30 Pustolovščina na McKinteyu — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Rusi pridejo. Satirična filmska komedija — 22.15 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 27. 1.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 V kraljestvu divjih živali — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Boney — 21.05 Telešport — 22.05 Čas v sliki.

TOREK, 28. 1.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Račnatordišni panter — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem jaz — 22.40 Čas v sliki.

SREDA, 29. 1.: 10.00 Šolske oddaje — 11.00 Robin Hood — 12.30 Telešport — 16.30 Za otroke — 17.10 Risati, slikati, oblikovati — 17.35 Lasse — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Caterina Valente šov — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETREK, 30. 1.: 10.00 Šolske oddaje — 18.00 Ruščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Šest žena Henrika VIII. — 21.45 Čas v sliki.

PETEK, 31. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Črni opat — 18.00 Ostan zdrav — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družina Kremenčkovih — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 ORF diskusija — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Šplonažni film.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 25. 1.: 17.00 Družina Schimek — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Drugi umor psa — 21.55 Čas v sliki.

NEDELJA, 26. 1.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Horizontali — 19.15 Alpe — most Evrope — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 V lastni zadevi — 21.50 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 27. 1.: 18.30 Psihologija misli — 19.00 Pred vesoljnim potopom — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Priče našega časa — 21.15 Pevski večer — 22.15 Telerpeize.

TOREK, 28. 1.: 18.30 Nova matematika — 19.00 Človek in stroj — 19.30 Umetnostno drsanje na ledu — 22.00 Telerpeize.

SREDA, 29. 1.: 18.30 Nova matematika — 19.00 Varstvo rastlin na novi poti — 19.30 Umetnostno drsanje na ledu — 22.00 Telerpeize.

ČETREK, 30. 1.: 18.30 Gost pri Carry Hauserju — 19.00 Poštaš Cantervilla — 19.30 Umetnostno drsanje na ledu — 23.00 Telerpeize.

PETEK, 31. 1.: 18.30 Kmet milijonar — 19.00 Pred vesoljnim potopom — 19.30 Umetnostno drsanje na ledu — 23.00 Telerpeize.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 25. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 16.25 Košarka — 18.05 Obzornik — 18.20 Mozaik — 18.25 Alice v čudežni deželi — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanepolitični komentar — 20.00 Gledališče v hiši — 20.30 Smučate s Karlom Schranzem — 20.45 Zabavna glasbena oddaja TV Beograd — 21.15 Barvna propagandna oddaja — 21.20 Iskalci — 23.15 Dnevnik.

NEDELJA, 26. 1.: 9.25 Poročila — 9.30 Svet v vojni — 10.20 Otroška matineja — 11.10 Mozaik — 11.15 Kmetijska oddaja — 12.00 Rdača kapica — 12.25 Smuk za moške — 14.00 Poročila — 15.10 Igre brez meja — 16.30 Propagandna oddaja — 16.35 Poročila — 16.40 Košarka — 18.15 Povest o srebrni jelki — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.05 Odpisani — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Folklorja Sudana — 21.35 Športni pregled — 22.10 Dnevnik.

PONEDELJEK, 27. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski tednik — 17.35 V znamenju dvojčkov —

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 25. 1.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 26. 1.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 27. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Dr. Anton Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena v Rožu — Koroška duhovnost.

TOREK, 28. 1.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otraci, poslušajte!

SREDA, 29. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Paper in sol.

ČETREK, 30. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Zbori poje — Knjige za vas — Ivan Pregelj — 15. obletnica smrti.

PETEK, 31. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Sq. listična glasba.

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu vabi na predvajanje slovenskega barvnega filma

„CVETJE V JESENI“

v petek 31. januarja 1975 ob 19.30 uri v farni dvorani v Šmihelu. Film bo predvajala Slovenska prosvetna zveza. K številni udeležbi vabi odbor

Dom v Tinjah vabi na

TRADICIONALNO SREČANJE IN STROKOVNI TEČAJ ZA ČEBELARJE

v ponedeljek 27. januarja od 9. do 17. ure v Domu v Tinjah.

Janko Oitzl, Kristo Srien in Tomaž Holar bodo predavali o čebelah, nato pa bodo predvajali dva strokovna filma.

Obvestite tudi druge čebelarje, ki doslej še niso bili na teh srečanjih.

LJUBLJANA

SOBOTA, 25. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Naš Plesni orkester ima besedo — 10.15 Sedem dni po radiu — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.40 Ob bistrem potoku — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.30 Glasbeni intermezzo — 15.45 „Vrtljak“ — 16.45 Listi iz albuma lahke glasbe — 17.20 Gremo v kino — 18.20 Rad imam glasbo — 19.40 Z ansambliom Boruta Lesjaka — 20.00 Radijski radar — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljenke — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 26. 1.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Veseli tobogan — 9.05 še pomnite, tovariši... — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.15 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 14.05 Nedeljsko popoldne — 18.03 Radijska igra „Klara in dva gospoda“ — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Serenadni večer — 23.15 V lučeh semaforjev.

17.50 Risanka — 18.05 Obzornik — 18.20 Vesolje — 18.45 Mozaik — 18.50 Nega bolnika na domu — 19.05 Odložimo — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Sodobna opera — 20.10 Novi najemnik — 21.30 Kulturne diagonale — 22.00 Izlet z letalom — 22.15 Dnevnik.

TOREK, 28. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.35 Smučate s Karlom Schranzem — 17.50 Tiktak: Pepe s trbeno — 18.05 Obzornik — 18.20 Nikogar ni doma — 18.30 Avtomobil skozi kamero — 18.45 Mozaik — 18.50 Ne prezrite — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Pogovor o... Naš izvoz — 20.55 Barvna propagandna oddaja — 21.05 Senca izginjajo opoldne — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 29. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Viking Viki — 17.55 Obzornik — 18.10 Mladi za mlade — 18.40 Mozaik — 18.45 Po sle-

Največja izbira motornih žag, nadomestnih delov, servis za vse fabrikate pri podjetju

Spindelböck

Eisenkappler Straße 14
9141 Eberndorf/Dobra vas,
telefon (0 42 36) 348

Strokovna Irgovina in specialna delavnica

deh napredka — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Film tedna: Zaljubljenca v letu. ena — 21.35 Propagandna oddaja — 21.40 Evropsko prvenstvo v drsanju — 23.00 Dnevnik.

ČETREK, 30. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Preproste besede: Pabeglo otroštvo — 17.45 Risanka — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.20 Za smeh in jok — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Clochemerle — 20.45 Kam in kako na odhiti — 20.55 Četrkovki razgledi — 21.25 Evropsko prvenstvo v drsanju — 23.00 Dnevnik.

PETEK, 31. 1.: 9.50 II. Interparlamentarna konferenca — 10.40 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Festival kurčiček Maribor — 18.05 Obzornik — 18.20 Jugoslavanska folklorja — 18.40 Mozaik — 18.45 Doktor pomagajte mi! — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 19.55 Propagandna reportaža — 20.05 Hiša tujcev — 21.40 Evropsko prvenstvo v drsanju — 23.00 Kažipot — 23.20 Dnevnik.